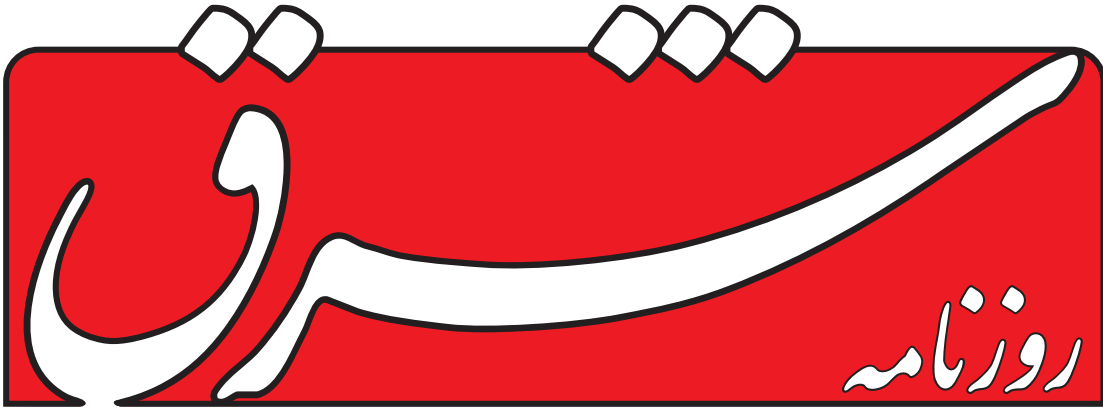

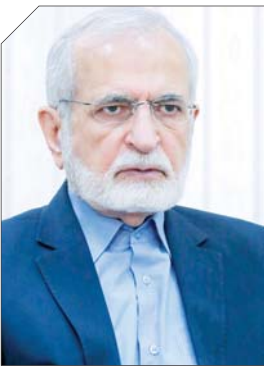
نامه‌ای از «ژان-رونه روآ»، اخترفیزیک‌دان کانادایی به «ابوریحان بیرونی»

آفتاب تابان اخترشناسی ایرانی

حسن فتاحی: مقاله‌ای که پیش‌روی شماست، یکی از دل‌آویزترین نوشته‌هایی است که تاکنون خواننده‌ام و ترجمه کرده‌ام. خوانندگان همیشگی صفحه علم روزنامه «شرق» با نام اخترفیزیک‌دان نام‌بردار کانادایی، ژان-رونه روآ و با تلفظ درست‌تر ژان-قونه قوآ، آشنا هستند. صفحه ۶

چهارشنبه ۳۱ خرداد ۱۴۰۲ • ۲ ذی‌الحجه ۱۴۴۴ • ۲۱ ژوئن ۲۰۲۳ • سال بیستم • شماره ۴۵۸۲ • ۱۲ صفحه • ۱۵۰۰۰ تومان

در دیدار با نخست‌وزیر و وزیر خارجه عراق

خرازی: ایران پیشرفت و توسعه عراق را پیشرفت و توسعه خود می‌داند

سیدکمال خرازی، رئیس شورای راهبردی روابط خارجی، در ادامه دیدارهای خود در بغداد، با محمد السوداني، نخست‌وزیر و فؤاد حسین، وزیر امور خارجه عراق دیدار کرد. در این دیدارها همکاری‌های راهبردی دو کشور به‌ویژه در سطح منطقه مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت...

صفحه ۳

در «شرق» امروز می‌خوانید: «شرق» بررسی کرد: اصل ۲۷ معطل اجماع بر سر مجوز، ضدحمله‌های اوکراین علیه روسیه جنگ را به مرحله سرنوشت‌سازی رسانده است و **یادداشت‌هایی از پویا نعمت‌اللهی**، قادر باستانی، امیر عربی

سرمقاله

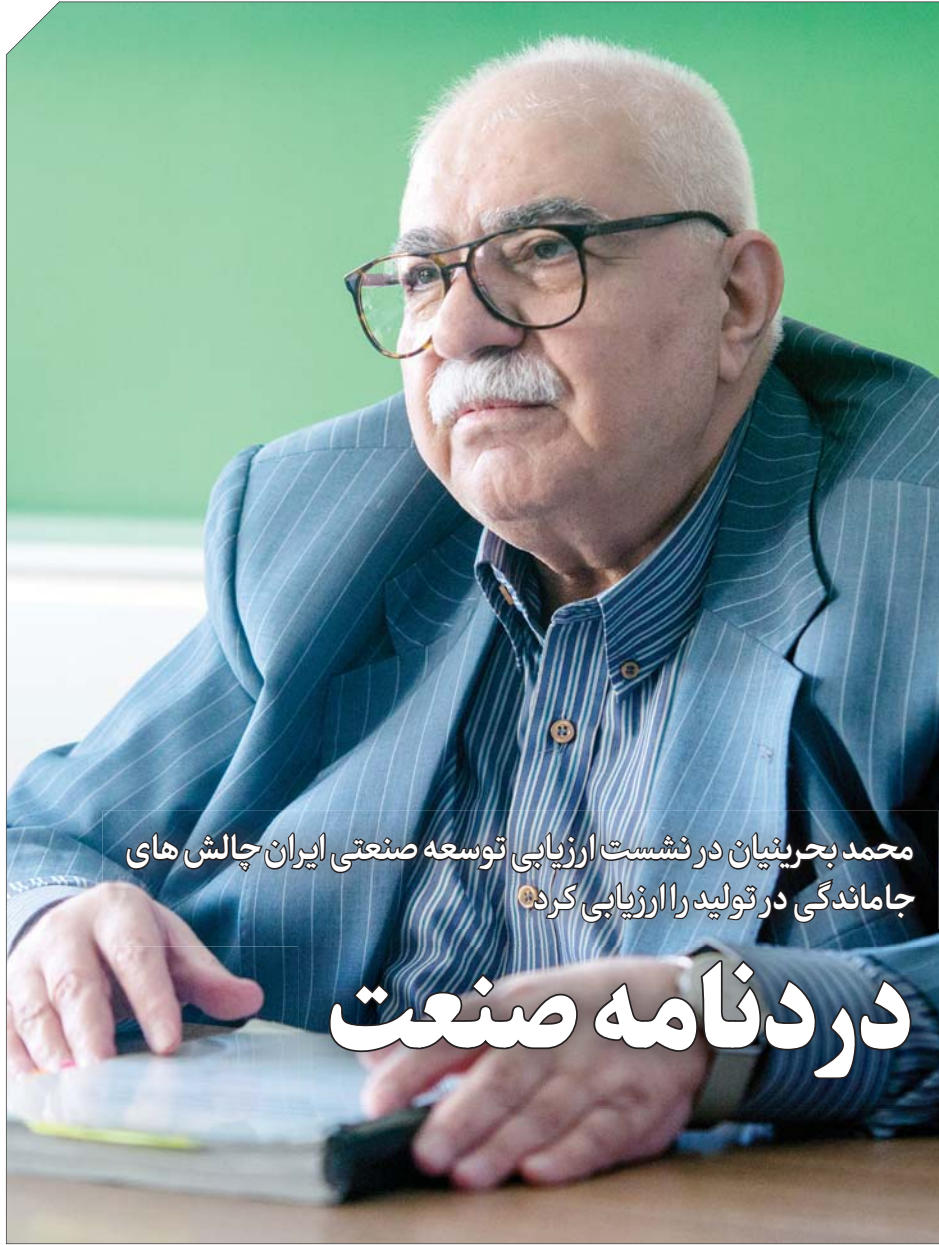
آیا امکان گذر از زندگی کارگری وجود دارد؟

حمزه نوذری

جامعه‌شناسی و استاد دانشگاه

ارنست مندل در کتاب اقتصاد سیاسی می‌نویسد مسیر تکامل شیوه تولید سرمایه‌داری مبتنی بر حذف شرایط زندگی کارگران نیست؛ بلکه برعکس مسیر گسترش این پدیده است. واقعیت درباره کارگران فقط به این مربوط نمی‌شود که آنها از تملک وسایل تولید خودشان جدا افتاده‌اند؛ بلکه مسئله این است که درآمد کارگران بر حسب محاسبات بازتولید زندگی خودشان و امکان فرارفتن از شرایط فعلی ناکافی است. براساس مناسبات کاری فعلی، نه‌تنها پدیده کارگری کاهش پیدا نمی‌کند؛ بلکه زندگی کارگری و مسئله شاغلان فقیر رو به گسترش است. اگر میانگین حقوق کارگران را با میانگین مصرف آنها مقایسه کنیم، درمی‌یابیم که پدیده کارگری رو به گسترش است و شرایط کارگران نه‌تنها تغییری نکرده؛ بلکه بدتر شده است. آیا کارگران و نیروی کار امکان و فرصتی برای پس‌انداز دارند تا بتوانند هزینه‌های آغاز و استمرار یک فعالیت مستقل کسب‌وکار را شروع کنند. مثلاً آیا کارگر و کارمند بعد از یک دهه کارکردن می‌تواند پس‌اندازی برای راه‌اندازی یک کسب‌وکار کوچک یا خرید مغازه داشته باشد که در این صورت می‌توانیم بگوییم شرایط عمومی نیروی کار بهتر شده است و در جامعه‌ای زندگی می‌کنیم که پدیده کارگری کمتر شده است. منظور از پدیده کارگری، کار به‌مثابه مشقت و زحمت است و زندگی کارگری یعنی زحمت و تقلا بدون امکان خودفعلیت‌بخشی؛ اما اگر شواهد نشان‌دهنده این باشد که بخش زیادی از نیروی کار شامل کارگران شاغل در بخش دولت یا بخش خصوصی یا کارمندان بقیه‌سفید با فقر دست‌وپنجه نرم می‌کنند و امکان پس‌انداز و سرمایه‌کافی برای راه‌اندازی کاری مستقل ندارند، می‌توان نتیجه گرفت که زندگی کارگران نسبت به گذشته بدتر شده است و پدیده کارگری (کار به‌مثابه مشقت و زحمت) و شاغلان فقیر بدون چشم‌انداز رهایی از آن عمومیت یافته است؛ یعنی شکست و ناتوانی نیروی کار در فعلیت‌بخشیدن به قوای انسانی گسترش پیدا کرده است و کار تبدیل به امری بی‌معنا شده که فقط وسیله‌ای برای پرزحمت و شاق برای رفع نیازهای اولیه است. اگر اکثریت نیروی کار قادر به پس‌انداز بخش جزئی از درآمد نیستند و همه درآمدشان را برای زندگی روزمره خرج می‌کنند؛ پس تملک ابزار و وسایل تولید و ثروت به گروه کوچکی محدود شده است. به نظر می‌رسد گروه کوچکی از جمعیت بین درآمدها و هزینه‌های‌شان تعادل وجود دارد. براساس این آنگاه می‌توانیم که سرمایه و تملک ابزار تولید را در اختیار دارند، می‌توانند سرمایه بیشتری را انباشته کنند و آنگاه که فاقد آن هستند، روزبه‌روز از به‌دست‌آوردن آن دورتر می‌شوند. درحالی‌که نیروی کار درآمدش را بلافاصله به طور کامل مصرف می‌کند و طبقه دارای سرمایه‌های ثابت و ابزار تولید بر میزان سرمایه قبلی‌اش می‌افزاید. در نتیجه می‌توان گفت پدیده کارگری (کارگر به‌مثابه زحمتکش، نه کارگر به معنای تولیدکننده و کشتگر فعال در مناسبات کاری و اجتماعی) که فاقد فرصت برای فرارفتن از شرایط کارگری است، عمومیت پیدا کرده است. گروه‌های شاغل جامعه از نظر اقتصادی به سه گروه تقسیم می‌شوند. گروهی که تعادلی بین درآمد و مصرف‌شان وجود ندارد و امکان پس‌انداز برای خرید وسایل تولید در راستای گذر از شرایط کارگری به‌هیچ‌عنوان در طول دوره کاری‌شان ندارند. گروه کمتری که می‌توانند تعادل نسبی بین درآمد و مصرف‌شان برقرار کنند که البته این گروه هم قادر نیستند از وضعیت فعلی فراتر روند و گروه سوم که اندک هستند، به سرمایه اولیه‌شان روزبه‌روز اضافه می‌شود. پس امکان گذر از زندگی کارگری برای بخش بزرگی از جامعه بدون داشتن فرصت پس‌انداز و تملک ابزار تولید دشوار شده است. متأسفانه نوع نگاه به برنامه پیشنهادی هفتم توسعه عمومیت‌دادن به پدیده کارگران فقیر از رهگذر ارزان‌سازی نیروی کار است. کارگرانی که زمینه و شرایطی برای پس‌انداز و تملک سرمایه کم برای به‌دست‌آوردن ابزار تولید یا کسب‌وکار کوچک ندارند و در مقابل، امکان انباشت سرمایه برای گروه کوچکی از رهگذر پروتالیایی کردن روزبه‌روز نیروی کار به دست می‌آید. پروتالیایی‌شدنی که محدود به کارگران نیست و روزبه‌روز گروه‌های بیشتری هستند که تمام درآمدشان فوراً مصرف می‌شود و امکان پس‌انداز و مالکیت سرمایه ندارند. توسعه جامعه از این رهگذر همان است که سرمایه‌داری نامیده می‌شود. اگر چنین روندی نمی‌خواهیم، لازم است شرایطی فراهم شود که فرصت تملک وسایل تولید و امکان پس‌انداز عمومیت پیدا کند. مهم‌ترین نشانه برای ادعای بهترشدن زندگی کارگران و ایجاد فرصت و امکان برای فرارفتن از آن، این است که نیروی کار امکان پس‌انداز بخشی از درآمدش را برای خرید وسایل تولید در اختیار داشته باشد. در این میان تورم بالا و پرنوسان و نوع نگاه دولت‌ها به مناسبات کار، که مبتنی بر سلطه هرچه بیشتر سرمایه بر کار است (ارزان‌سازی روزافزون نیروی کار) بیشترین سهم را در ایجاد وضعیت فعلی دارد.

محمد بحرینیان در نشست ارزیابی توسعه صنعتی ایران چالش‌های جاماندگی در تولید را ارزیابی کرده

دردنامه صنعت

عکس: سهیل تاقی، شرق

دی‌نفعان مانع توسعه صنعتی ایران شده‌اند؛ این جمله‌ای کلیدی است که تحلیلگران اقتصادی حاضر در نشست «صنعت خودروی ایران» در اسارت ساختارهای کژکارگر، فقر اندیشه و فقدان راهبرد، مداخله‌های مشکوک و سوءمدیریت بر آن تأکید دارند.

محمد بحرینیان، کارشناس صنعت که به‌عنوان سخنران اصلی این نشست در سالن اندیشمندان علوم انسانی حاضر شده بود، تأکید می‌کند که شلختگی در تدوین برنامه‌های توسعه‌ای و نبود استراتژی توسعه صنعتی موجب شده که حجم بالایی از منابع ارزی کشور هدر برود. این در حالی است که چین تنها با یک سوم این منابع توانسته ۲۲۰ میلیون شغل ایجاد کند و توسعه‌یافته شود.

این گزارش را در صفحه ۴ بخوانید

یادداشت

ضرورت هدف‌گذاری راست‌گویی در برنامه هفتم

محمدرضا یوسفی شیخ‌رباط اقتصاددان و استاد دانشگاه مفید

ایران پس از انقلاب، شش برنامه را تجربه کرده است و اکنون در آستانه برنامه هفتم قرار گرفته و لایحه این برنامه تقدیم مجلس شده است. دو فصل یازدهم «ارتقای فرهنگ عمومی و رسانه» و شانزدهم «زن، خانواده و جمعیت» به حوزه فرهنگ و برخی مسائل اجتماعی پرداخته است. به‌عنوان مثال، ماده ۷۵ لایحه برنامه هفتم؛ دستگاه‌ها را موظف کرده است ۵۰ درصد فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی خود را تحت شرایطی در اختیار مدارس برای برنامه‌های خود قرار دهند. همچنین یارانه‌های آشکار و پنهان به برخی از مراکز فرهنگی، هنری، قرآنی، رسانه‌ای، سینمایی، مطبوعاتی،

پاسخ قطعه‌سازان تهران به گزارش «شرق»

۴

رتبه نخست خبرنگاران «شرق» در «مسابقه کودکان پناه‌جو» یونیسف

۱۰

شایعه غفورهری و نیمکت تیم آبی پوش تهران

عصر جدید استقلال با جواد نکونام

جواد نکونام پس از کش‌وقوس‌های فراوان، سرانجام به طور رسمی به عنوان سرمربی جدید باشگاه استقلال معرفی شد. او در شرایطی قرار است در لیگ بیست‌وسوم هدایت آبی‌پوشان تهرانی را بر عهده بگیرد که از مدت‌ها قبل با مستولان باشگاه استقلال به توافق رسیده بود، ولی عدم صدور مجوز کار برای او، اعلام رسمی این خبر را به روز گذشته کشاند. از هفدهم خرداد که ریکاردو سا پینتو جدایی‌اش از باشگاه استقلال را اعلام کرد، نام جواد نکونام به عنوان گزینه جدید مطرح و حتی شایعه شد با این مربی جوان توافقاتی هم صورت گرفته است، ولی بعدها بروز مشکلات «غیرورزشی» سبب شد تا نکونام دوباره از نیمکت تیم استقلال به طور موقت فاصله بگیرد. استقلال در فصل گذشته با ریکاردو سا پینتو پرتغالی روزهای خوبی را سپری نکرد؛ این مربی خارجی با وجود آنکه تیم قهرمان لیگ برتر ایران را به دست گرفته بود، در رقابت‌های فصل اخیر به رتبه‌ای بهتر از عنوان سومی در لیگ نرسید.

این گزارش را در صفحه ۹ بخوانید

وزیر امور خارجه در راستای پیگیری مصوبات سفرهای دوجانبه قبلی به کشورهای قطر و عمان سفر کرد

در سرزمین میانجی‌ها

گزارش تیتربک را در صفحه ۳ بخوانید

نشست مجازی حناجی، سالاری، گلپایگانی و جوادیکانه با عنوان دیده‌بان تهران

تولید مسکن با «بازوبفروشی» حل نمی‌شود

۸

یادداشت

ما و طالبان

حسن زنجبیر

قبل از هر موضوعی لازم به تأکید است که آنچه در این یادداشت مورد توجه بوده، رفتار فرقه‌های طالبان در قالب امارت اسلامی است و نه جامعه ملی افغانستان. طالبان به‌هیچ‌وجه حکومتی ملی و فراگیر نبوده و به‌عنوان یک فرقه مذهبی افراطی عمل می‌کند؛ درحالی‌که جامعه ملی افغانستان تکه‌ای است از ایران بزرگ فرهنگی؛ بنابراین آنچه در عملکرد سیاست خارجی ایران قابل نقد است، این است که دولت ایران به اشتباه این فرقه مذهبی را به‌عنوان ملت و دولت مشروع گرچه به صورت غیررسمی به رسمیت می‌شناسد و منافع ملی ایران و حتی مردمان هم‌ریشه افغان‌مان را آن‌گونه که در شان ملت ایران و افغانستان است، تأمین نمی‌کند. با سقوط حکومت قانونی و فرار اشرف غنی از افغانستان و استقرار امارت اسلامی طالبان در آن کشور، جمهوری اسلامی ایران از اولین کشورهایی بوده که روابط غیررسمی نسبتاً دوستانه با امارت اسلامی برقرار کرده است. شاید ذوق‌زدگی افراد و جریان‌ها در ایران از خروج نیروهای آمریکایی از افغانستان سبب شد که ایران نتواند استراتژی منطقی یا منافع ملی در برابر امارت اسلامی اتخاذ کند. آمریکا با خروج از افغانستان نشان داد پایبندی به استقرار دموکراسی و حقوق بشر و حکومت قانون ندارد و در راستای منافع خود با نیروی ترویستی مانند طالبان هم توافق می‌کند و عملاً افغانستان را تسلیم ایشان کرد. اما ذوق‌زدگی ما قطعاً در درازمدت دوام نخواهد داشت و امروزه نشانه‌های خلا قدرت در منطقه و تأثیرات استقرار یک حکومت افراطی به‌ویژه در برابر ایران در حال ظاهرشدن است. ادامه در صفحه ۵

انا لله و انا الیه راجعون

برادر گرامی جناب آقای دکتر مهدی جهانگیری

ضایعه درگذشت مادر گرانقدرتان **حاجیه خانم فاطمه بهرامی**، مادر گرامی شهیدان والامقام یعقوب و محمد را

به جنابعالی و خانواده محترم مہمیمانہ تسلیت عرض می‌کنیم، از خداوند متعال برای آن بانوی بزرگوار غفران و رحمت

الهی و بر ای شما و سایر باز ماندگان محترم م صبر و شکیبایی مسئلت داریم .

محمد جواد حجتی گرمانی، حسین هاشمیان، محمد علی انصاری، مجید انصاری، حمید میرزاده،

سید حسین مرعشی، مرتضی بانگ، مصطفی موذن زاده، اسدالله رضوی، سید حسن خوشرو،

احمد مراد علیزاده، محمد علی کریمی، محمدرضا شایخ، حمید عرب نژاد، محمد جواد فدایی،

ولی الله افخمی راد، محمد میرزایی، مهدی سیاوشی، علی مصطفوی، محمد فرشاد

« بازگشت همه به سوی اوست »

جناب آقای دکتر اسحاق جهانگیری

ضایعه درگذشت مادر گرامی جنابعالی

و مادر شهیدان یعقوب و محمد جهانگیری را صمیمانه

تسلیت می‌گوییم. از خداوند متعال برای ایشان رحمت و

مغفرت و برای جنابعالی

و بستگان صبر و اجر مسئلت داریم.

عباس رضایی، مرتضی مبلغ، سید محمود حسینی

مرتضی طهرانی، حسین ملایی، قدرت‌النوروزی

فتح اله معین، رضا نیک نداد، علی شفیع